

Juozas Prunskis

B-408

15

**LIETUVOJE SUŠAUDYTŲ
KUNIGŲ**

**ST. ANTHONY'S PARISH
CICERO, ILL.**

Kazys Pankus, M. D.
1022 Dear Duennal Drive
Chicago, Illinois, U.S.A.

CHICAGO, ILL.

1942 m.

15 LIETUVOJ NUŽUDYTŲ KUNIGŲ

Visa širdimi brangindami laisvąją Amerikos šalį, visomis jėgomis paremdami Amerikos ir demokratijų kovą dėl teisingumo ir laisvės pasaulyje, mes drauge prisimename ir pavergtą Lietuvos žemę, iš kur mes ar mūsų tėvai atėjo. Dabar tenai šeiminkauja kieti okupantai vokiečiai-naciai. Renkame žinias apie nacių žiaurumus Lietuvoje, ir jas skelbsime visam pasauliui. Tuo gi tarpu jau turime pilnesnius žinių apie pirmųjų okupantų žiaurius darbus. Mes gavome raštu surašytus pranešimus J. E. Vyskupo Brizgio ir kun. A. Biliūno apie tą, ką Lietuvos kunigai turėjo iškentėti nuo raudonųjų. Pati Rusija gali būti mums prietelinga šalis, patys rusai gali būti ir labai geri žmonės, bet mes atvirai pasisakome prieš komunizmo prievartą, kaip mes pasmerkiame prievartą ir nacių bei fašistų. Lietuvoje nužudyta penkiolika kunigų. Jų kraujas vaidentusi mūsų akyse ir jų dvasios draskytų mūsų sąžinę, jei mes nusišlytume jų šventą gyvasties auką — jų kančias ir mirtį dėl Dievo ir Lietuvos. Mes gerai suprantame, kokią audrą pradės kelti anų budelių advokatai, kurių atsiranda ir besinaudojančių laisvosios Amerikos vaišingumu-komuninterno šešėliai šios šviesios laisvės šalyje. Tai mes pasakome tiesiai ir atvirai: niekas mūs neatbaidys — nei žodžiai, nei kulkos, nei pati mirtis — nuo skelbimo šventų Dievo ir tėvynės meilės tiesų, nuo garsinimo tų, katrie mirė už šiuos idealus, nes ir mes patys esame pasiryžę tų idealų tanybai skirti gyvenimą, o jei reikės-sutikti ir mirti.

Kun. Valentinas Balčius

Jis buvo tik trysdešimts šešerių metų. Gimęs 1905 m. gegužės mėn. 5 dieną. Kunigu įšventintas 1935 metų birželio 15 dieną. Jisai buvo Kaišėdorių vyskupijos, o tenai buvo jaučiamas kunigų trūlumas, taigi greit buvo paskirtas administratoriumi Pusnėje. Ši parapija turi apie 2200 gyventojų, priklauso prie Giedraičių de-

kanato. Čia yra medinė bažnyčia, pastatyta rūpesčiu parapijiečių ir kunigų Jurkūno bei Želnio. Gyventojai daugiausia dzūkai, žemė daugiau prie smėlio. Atkeltas čionai eiti klebono pareigoms, kun. Balčius pasireiškė kaip energingas, drąsus žmogus. Jisai pats savo rankomis

jau baigė tvarkyti Pusnės bažnyčios ir šventoriaus remonto darbus. Apie jo paskutines gyvenimo valandas gavome šitokį pranešimą:

— Besitraukiant raudonajai armijai jisai metęs darbus drauge su savo broliu išsikasė nuošalioje vietoje slėptuvę ir laukė praužiant karo baisenybės. Tačiau nedora akis net iš vieškelio juos pastebėjo. Tuoju buvo pulta ant beginklių žmonių ir visi tapo žiauraus teroro aukomis. Visi buvę slėptuvėje buvo bolševikų kareivių žiauriai sušaudyti. Tas įvyko 1941 metų birželio 27 dieną.

2. Kun. Vaclovas Balsys.

Gimęs jisai buvo 1905 m. rugp. 4 dieną. Kunigu įšventintas 1928 metų rugp. 15 d. Jisai buvo Vilkaviškio diecezijos, paskutiniu metu buvo paskirtas klebonu į Lankeliškių parapiją. Tai jau sena parapija, įsteigta net 1612 metais. Gyventojų parapijoje yra apie 2600. Jisai, drauge su kunigais

Petrika ir Dabrila buvo raudonųjų žvėrišku būdu kaninti ir nužudyti 1941 m. birželio 22 d. apie 10 valandą, jų kūnai labai subadyti ir sužaloti. Kaip jau buvo paskelbta "Drauge" Nr. 241, 1941 m. spalio 15 d., jų kaktose ir krūtinėse rasta išdeginti kryžiai, jiems dar gyviems buvo išplėsti viduriai ir net kaikurie prikryžuoti.

3. Kun. Jonas Daugėla.

Jaunas dzūkelis. Jisai buvo gimęs 1909 metais vasario mėn. 21 d. Atsimenu jį labai gerai iš Kauno seminarijos, kur drauge mokinomės kelerius metus. Jisai buvo linksmas ir nuoširdaus būdo. Rūpinosi gerai pasiruošti religiniam darbui ir veikimui su daugijomis. Jisai buvo Kaišiadorių vyskupijos. Čia gi dėl kunigų trūkumo jau

ni buvo skiriami klebonais. Taigi ir kun. Jonas Daugėla, nors dar jaunutis, buvo paskirtas administratoriumi, gal vėliau ir klebonu į Stirnius. Tai naują parapiją, įsteigta tik 1922 metais. Neveltui ir jos vardas — Stirniai; ji buvo tarp miškų, medžiotojų pamėgta vieta, čia net stirnų būdavę. Bet kunigui Jonui ne tas rūpėjo. Jisai statė naują bažnyčią, rinko aukas, tam buvo net ir specialius paveikslėlius išspausdinęs. Bažnyčią pastatė greit, mokėjo su žmonėmis dirbti. Jis buvo uolus kunigas. Neveltui jisai ir savo primicijos paveikslėlin buvo įrašęs:

— Viešpatie Dieve, vesk mane maldos darbo ir artimo meilės keliu”

Jo primicija buvo 1937 metais ir jis primicijos paveikslėlyje taip gražiai toliau rašė:

— Prisiminti šviesajam gyvenimo akimirksniui, kada aš, kun. Jonas Daugėla su virpančia siela šventėžerio bažnyčioje 1937 metais birž. 20 dieną pirmą kartą kopiau į Viešpaties altorių aukoti nekruvinos aukos. Pasimelskite broliai, kad kitiems skelbdamas Evangeliją pats nepasidaryčiau peiktinas....”

Ir jo primicijų malda išsipildė. Jis niekad nepasidarė peiktinas — jisai liko kankiniu. Jau visai besitraukią bolševikai, kaip mums iš Lietuvos praneša kun. Bičiūnas, “grįžo į Stirnes atgal, nes prisiminė, kad čia dar esąs kunigas. Sugrįžę tuojau sugriebė kleboną ir sušaudė”.

4. Kun. Dr. Justinas Dabrila.

Jisai buvo tiek Lietuvoje žinomas žmogus, kad net Lietuvos Enciklopedijoje randame apie jį posmelį, kuriame sutrauktos šios žinios:

— Gimęs 1905 metais kovo 15 dieną Našiškių vieniemyje, Vilkaviškio valsč. ir apsr., kunigas, pedagoginio kino iniciatorius Lietuvoje.

Pradėjo mokyti rusų mokykloje, vid. mokslą išėjo Marijampolės ir Vilkaviškio gimn. ligi 1920 m.; 1920-1926 metais mokėsi Vilkaviškio dvas.

seminarijoje; išventintas kunigu 1928 met. kovo 20 d. 1927-1928 metais studijavo Vyt. Did. Universitete Teol.-Folosofijos fakultete ir įgijo diplomą; 1929 metais mokėsi pas jėzuitus Silezijoje, 1930 m. Valkenburge studijavo filozofiją, toliau jėzuitų universitete Romoje Gregorianum, įsigijo filos. daktaro laipsnį; ir ten pat 1934 m. įsigijo teol. licenciato laipsnį iš jėzuitų pasitraukė dėl ligos įžadų nebuvo padaręs. Nuo 1935 m. rugs. 1 dienos Vilkaviškio gimnazijos kapelionas, nuo 1936 m. sausio 1 d. drauge ir Vilkaviškio dvasinės semin. profesorius. . 1935 metais prie Katalikų Veikimo centro įsteigė pedagoginį kino teatrą. 1935 metais išleido 55 filmas nejudomas su tatinkamomis paskaitomis. 1936 metais tarp kitų parengė M. K. Čiurlionies filmą iš 90 paveikslų, kuriems paaiškinimus parašė Čiurlionies brolis. Pedagoginio kino ir kitais klausimais rašė "Tiesos Kely", "XX Amžiuo" ir tt. 1936 metais išspausdino dainų rinkinį "Vai lėkite, dainos."

Prie to dar reikia pridėti, kad jisai buvo tiek geros, pasišventusios dvasios, kad buvo parinktas Vilkaviškio seminarijos dvasios vadu. Beto, įvertinant jo menišką supratimą, jisai buvo pakviestas į specialią Vilkaviškio Vyskupijos meno komisiją, kuri duoda nurodymus klebonams norintiems statyti bažnyčias ar vykdyti kitus bažnytinio meno darbus. Jo paruošta dainų knygelė turėjo tokį pasisekimą, kad per vieną mėnesį buvo išpirta tūkstantis knyglių. Per porą metų išėjo net keturios laidos. Apie dainas jisai rašo knygelės įžangoje:

— Liaudies dainose jaučiama visa tautos siela, kuri mus visus jungia į vieną bendrą šeimą. . . . Jauni moksleiviai per atostogas susirenka pasidžiaugti nuveiktais darbais ir kurti naujų planų ateičiai. Tokiais atvejais daina yra geriausias žadintojas. . . . Nors kartais ir grėstų veikimui pavojai bei sunkumai — daina įstengs iš naujo sukelti jaunimo entuziazmą ir pasiaukojimą kilniems idealams. Visas jaunimas tiki, kad daina yra jo didžiausias gyvenimo draugas."

Matydavau jį dažnai Kaune — malonų, mandagų, bet visada daugybės reikalų užimtą ir besukbantį, ir dabar taip širdį spaudžia prisiminus, kad 1941 metų birželio 22 dieną apie 10 valandą jisai buvo Rudavonės miške taip žiauriai bolševikų nužudytas. Kaip prane-

šime iš Lietuvos sakoma (Žiūr. "Draugas" 1941 m. Nr. 241), juos tris kunigus "nukryžavo, kaktose ir krutinėse išdegino kryžius ir dar gyviems išplėšė vidurius."

O jis buvo jaunas, gražus, gabus, aukšto mokslo ir taip mylėjo Lietuvos žmones....

5. Kanauninkas Vaclovas Dambrauskas

Telšių vyskupijos garbės kanauninkas Vaclovas Dambrauskas buvo gimęs 1879 metais rugsėjo 9 dieną. Amerikoje, netoli Čikagos gyvena jo brolio žmona, Elena Dambrauskienė kuri apie tą kankinį papasakojo šitokias žinias:

— Jo tėvai buvo neturtintingi, nuomavo žemę. Motina kitą kart net pasislėpdama nuo vyro veždavo maistą jaunam sūnui Vaclovui, kurs mokinosi. Tėvas nelabai norėjo leisti į mokslą — nebuvo iš ko. Kartais jam padėdavo giminės iš Amerikos, ypač kai buvo seminarijoje. Kunigu buvo išventintas 1910 m. birželio mėnesyje. Jau būdamas kunigu atvažiuodavo tėviškėn, būdavo malonus, šnekus su žmonėmis. Vėliau buvo paskirtas klebonu Kuršėnuose. Čia jis mokėdavo prie visų priėti. Žiūrėk, kitas suvis nuo bažnyčios atšalęs, o jisai būdavo aplankys, pasikalbės ir palieka jo draugu. Šeiminkei buvo pasakyta, jei ateis neturtingas žmogus, neišleisti jo nevalgiusio. Nekartą buvo galima matyti vargšus bėpietaujančius klebonijoje."

Jos duktė apie, savo dėdę kleboną Dambrauską pasakojo:

— Pas bolševikų nužudytą dėdę kunigą gyvenau daugiau dvejų metų. Buvau, kai jis Kuršėnuose statė bažnyčią. Visą laiką užimtas. Daug rūpesčių. Parapija neturtinga, o statybai reikėjo pinigų.... Jisai aplankydavo ligonis, net ir tuos, kurie atšalę nuo tikėjimo, kurie iš karto su juo nė kalbėti nenorėdavo, bet paskiau dažnai jie atlikdavo išpažinti, grįždavo prie bažnyčios. Per

visą vasarą pas jį viešėdavo po keturis penkis klierikus, ypač kurie buvo vargingi iš namų. Kitiems jisai ir sutonus nupirkdavo. Kol bažnyčia nebuvo pastatyta, pamaldos vyko tokioje medinėje pastogėje. Žiemą čia būdavo šalta, kaip daržinėjė. Neturtingieji, kurie neturėdavo kur dėtis, užeidavo sušilti į kleboniją. Čia jų visada būdavo pilna, kiti ir pietu čia gaudavo. Geras būdavo. Verkiau labai, kai sužinojau apie jo mirtį. . . .”

Matyt, kad jis buvo uolus kunigas, jei vyskupas jį paauskštino, suteikdamas kanauninko titulą.

Neturime smulkmenų, kaip jį bolševikai nukankino. Patikrintas pranešimas iš Lietuvos sako tik tiek:

— Dambrauskas Vaclovas, Kuršėnų klebonas, gim. 1879 metais. Labai žiauriu būdu nužudytas.”

6. Kun. Andrius Juknevičius.

Kas galėjo tikėti, kad raudonieji žudytų šešiasdešimties metų seną kunigą. O vis dėl to taip įvyko su Merkinės klebonu ir dekanu kun. Andriumi Juknevičiumi, kurs buvo gimęs 1882 metų birželio 2 dieną. Šiemet būtų suėjusi jo 35 metų kunigystės sukaktis, nes jisai buvo išventintas 1907 birželio mėn. 21 dieną. Apie jo mirtį gautas šitoksai pranešimas:

Kun. A. Juknevičius

asmenimis buvo surastas šalia klebonijos esančioje slėptuvėje ir, net nedavus jam apsirengti, nuvestas į karo komendantūrą. Kunigų slėpimosi vietą nurodė vietos komunistai, kurių vienas kelioliką minučių prieš suėmimą buvo užėjęs “pasikalbėti” pas vikarą. Kaip paaiškėjo iš kitų drauge suimtųjų su jais asmenų, tardant

buvo įvairiais būdais spiriama prisipažinti, kas šaudęs iš katedros bokšto į jų kariuomenės dalinius (nors čia niekas nebuvo paleidęs nė vieno šūvio) ir kas šaudė į juos prie stoties. Įvairiai buvo gąsdinama ir grąšinama, tačiau jokios kaltės nesurasta. Po įvairių grąšinimų apie 24 valandą (12 val. nakties) dviejų kareivių dekanas buvo išvežtas iš karo komendantūros nežinoma kryptimi. Tik po penkių dienų buvo surastas jo lavonas apie vieną mailių nuo Kaišėdorių miestelio, miške. Rasti poros kulų sužalojimai; be to, veidas buvo apipiltas benzinu ir padegtas, kad sunkiau būtų atpažinti lavonas, nes netoliese buvo keletas kitų lavonų.

Tas pats likimas laukė ir vikaro; jis taip pat buvo nuvestas kita kryptimi į mišką sušaudyti, tačiau šiam pavyko laimingai mirties išvengti.

Tasai šeštą dešimtį metų bebaigias lietuvis kunigas bolševikų buvo sušaudytas 1941 m. birželio 24 dieną.

7. Kun. Matas Lajauskas.

Kad ir kaip šiurpi mums atrodo kun. Juknevičiaus mirtis, bet dar baisesnį išpūdį daro žinia, kad bolševikų buvo nužudytas net septynių dešimtų metų senelis, sergantis kunigas Matas Lajauskas. Jisai buvo gimęs 1872 metais. Kunigu išventintas 1897 metų bal. 12 dieną. Pasirodžius jo gražiems sugebėjimams dirbti su žmonėmis, buvo paskirtas Malėtų parapijos (5600 katalikų) klebonu ir tos apylinkės dekanu. Malėtų parapija įsteigta Vilniaus vyskupų ir bažnyčią čionai pastatė vysk. Bžostovskis.

Kun. Lajauskas yra mokėsis Vilniaus kunigų seminarijoje, drauge su kun. A. Deksniu (jubiliatu). Apie savo mokslo draugą kun. Deksnys pasakojo:

— Jisai buvo gabus, dėl to turėjo progos pagilinti savo mokslus Petrapilio dvasinėje akademijoje. Kaikurį laiką buvo Vilniaus seminarijos profesoriumi. Šiaip jau jis nebuvo iš turtingos giminės. Jo brolis — kalviu Želvoje. Paskutiniu metu jisai atrodė susenęs, pavargęs.”

Savo gyvenimo paskutinėse dienose jisai visiškai buvo ligonis. Bolševikai nepasigailėjo nė šio jau lovoje gulinio kunigo senelio gyvybės:

— Vėlų vakarą išibrovę į kleboniją pradėjo joje šeimininkauti. Išibrovę į sergančio kunigo miegamąjį, reikalavo pranešti, kur randasi jaunas kunigas vikaras. Tačiau to niekas esančių klebonijoje nežinojo, nes šis buvo pasislėpęs. Tada pareikalavo keltis iš lovos ligoniui

ir vykti su jais. Įsisodinę į sunkvežimį nusivežė. Po kelių dienų buvo surastas apie 2 mylios (3 km.) nuo Malėtų miestelio dekanas lavonas žiauriai igrūstas į purvyną baloje....”

Tasai kankinys mirė 1941 m. birželio 27 dieną.

8. Kun. Jonas Navickis.

Telšų vyskupijos kapitulos kanauninkas Jonas Navickis buvo gimęs 1864 metų bal. 19 dieną. Kuni-gu išventintas buvo 1887 metų rugp. 15 dieną. Galima suprasti jo atsida-vimą Lietuvos žmonėms ir Bažnyčios darbui, kad vyskupas jį paskyrė ne tik didelės Vieکشnių para-pijos klebonu, ne tik apylinkės dekanu, bet ir kapitulos kanauninku.

Vieکشnių parapija paskutiniu metu turėjo apie 11 tūkstančių parapijiečių. Bažnyčia čionai pirmoji buvo pastatyta 1620 metais dar karaliaus Vladislovo III. Vėliau, 1854 metais vėl pastatė parapijiečiai naują bažnyčią, kuri buvo pašventinta garsiojo Lietuvos švietėjo vyskupo Valančiaus.

Gaila, neturime jokių smulkesnių žinių apie kan. Novickio nužudymą, tiktai jo vardas įtrauktas į tarpą tų, kurie žuvo nuo komunistiškos rankos. Bet ar gi nedaug pasako, jau tas, kad jisai buvo nukankintas tokiaame amžiuje — jis gi jau buvo bebaigiąs aštuntą metų dešimtį..

9. Kunigas Jonas Petrika.

Gimęs 1885 metų bal. 13 dieną. Kunigu išventintas 1908 metų bal. 1 dieną. Paskutiniu metu prieš okupaciją jisai buvo gimnazijos kapelionu Marijampolėje. Worcesterį gyvena jo mokinė Virginia Bartuškaitė kuri atsiliepdama į mano užklausimą taip rašo:

— Jisai buvo Rygiškių Jono Gimnazijos kapelionas
— 8 —

ligi 1940 metų, bet komunistams užgrobus Lietuvą jisai turėjo nuo pareigų atsitraukti, nes bolševikai visus kape-
lionus atleido iš jų pareigų. Prieš išvažiuodama dar
atsisiveikinau su juo. Tada dar jis gyveno kunigų senelių
name Petro Kriaučiūno gatvėje. Kaip mūsų kapelionas
jisai buvo geras, linksmaus būdo. Aš jo niekad neužmir-
šiu savo maldoje ir šv. Mišias už jį užprašiau.”

Netekęs darbo mokykloje jisai paskutiniu laiku vi-
karavo Lankeliškiuose. Bolševikai jį nužudė 1941 m.
birželio 22 dieną apie 10 val. Rudavonės miškelyje, drau-
ge su kitais dviem minėtais kunigais, apie kuriuos spau-
doje skaitėme tą baisiąją žinią:

— Nukryžavo, kaktose ir krutinėse išdegino kryžius
ir dar gyviems išplėšė vidurius. . . .

10. Kun. Povilas Racevičius.

Kai linksmai šnekučiuo-
damas su Povilu Racevičiumi
vaikščiodavau Kauno kunigų
seminarijos sodnelyje, kai vie-
name suole sėdėdavau su juo
klerikų susirinkimuose, kai
viename valgomajame kas-
dieną vaišindavomės žiūrė-
dami, kaip Nemuno ir Neries
santakoje raudona saulė skęs-
ta, niekad, niekad nepamaniau, kad aš čia Amerikoje
apie jį sušaudytą rašyti turėsiu. Gimęs jisai buvo 1908
m. gruodžio 15 d. Baigė Kauno kunigų seminariją ir buvo
išventintas kunigu 1933 m. bal. 1 dieną. Jau seminari-
joje pasižymėjo savo gabumais. Šalia visiems klierikams
privalomų paskaitų, jisai dar specialiai gilinosi bažny-
tinių teisių moksle. Atsimenu jo puikų straipsnį “Ryte”
apie popiežiaus reikalavimus pagerinti darbininkijos pa-
dėti—Enciklika “Quadragesimo Anno.”

Paskutinis jo paskyrimas buvo 1938 metais— kape-
lionu į Joniškio gimnaziją. Ir jį komunistai ištrėmė iš
mokyklos, tada jisai buvo vyskupo paskirtas už vikarą
toje pačioje Joniškio parapijoje. Karui prasidėjus jisai
turėjo slapstyti, tačiau buvo pastebėtas vieno komunis-
tuojančio mokytojo. Tas minėtą kunigą nurodė bėgan-

tiems bolševikams. Šie kunigą Povilą nusivežė į mišką netoli Kriukų miestelio ir ten sušaudė. Taip nustojo plakusi viena jauna, Dievą ir žmones mylėjusi širdis.

11. Kunigas Stankevičius.

Tai Vilniaus krašto kunigas, sušaudytas Skoruliuose drauge su kitais dviem kunigais: Vėgėle ir Vitkevičiumi. Neturime jokių žinių apie jį. Tiesa Vilniuje buvo garsus kunigas Stankevičius, žinomas rinkėjas istorinių senovės liekanų, bet neatrodo, kad tai būtų tas pats, nes mūsų lietuviškiems laikraščiams iš Romos siųstame (1941 m. spalio mėn. 9 dieną) pranešime sakoma, kad tasai bolševikų Skoruliuose nužudytas kunigas buvo tik ką nesenai įšventintas.

12. Kun. Benediktas Šveikauskas.

Kai buvau Kupiškyje vikaru, pas mano kleboną kun. Stanislovą Baltrimą, kurs dabar išvežtas į Rusiją, atvažiudavo jo mokslo draugas kun. Benediktas Šveikauskas. Jisai buvo tiek suvargusios sveikatos, kad negalėjo jokioje parapijoje užimti atsakančios vietos. Jo nervai buvo taip nusilpę, kad jisai negalėdavo dalinti komunijos jam vis rodydavosi, kad jis paslys, parvirs ir išbarstys švenčiausį. Senumo jis nebuvo taip labai senas-gimęs 1884 m. kovo 21 d., kunigu įšventintas 1912 m. birž. 12d. Negalėdamas kitų pareigų eiti, buvo vyskupo paskirtas į Rokiškio altariją.

1941 metais birželio 26 dieną apie 15-16 val. (3 ar 4 val. po pietų) atėjusios moterys, jų pavardės nežinomos, o su jomis du komunistai ir nuvedė kun. Šveikauską į NKVD (Narodnyj Komisariat Vnutrenich Del — bolševikų policijos) būstinę ir ten jį nužudė šuvių į galvą. Bolševikams pabėgus, rastas viename kambaryje kraujo klane.

13. Kun. Jonas Tutinas.

Gimęs 1897 metais rugp. 11 d. jis jau Didžiojo karo metu buvo rusų kariuomenės dalyvis ir kovėsi Turkijoje ties Trapezundu; bet vėliau stojo į seminariją ir 1928 metais kovo 24 dieną buvo įšventintas kunigu. Apie baisią jo gyvenimo pabaigą leiskime kalbėti kun. A. Biliūnui, kuris tą viską surašė:

— Kuklus ir niekam nieko blogo nepadaręs, net nemanė, kad kas nors jam galėtų linkėti ką nors blogo, todėl, dar artimųjų patartas, ramiai karo veiksmų metu sėdėjo savo namuose, bet... dviejų komunistų lydimi

atėjo bolševikų kariai į kleboniją, kur ir surado kleboną drauge su kitais bažnyčios tarnais. Visiems buvo įsakyta eiti drauge su bolševikais. Keliems, jų tarpe ir klebonui, pavyko pasislėpti kieme nuo bolševikų akių; vieni nubėgo toliau, o klebonas nubėgo už savo pirties ir atsigulė pievoje. Bolševikai su drauge esančiais komunistais visų pirma sušaudė kieme vargonininką su žmona, o vėliau pradėjo ieškoti kitų pasislėpusių. Suradę kleboną prie pirties, peršovė galvą ir keliais durklų smūgiais subadė krutinę. Parapijiečiai vėliau rado savo klebono lavoną prie pirties gulintį su perverta ant krutinės uždėta ranka ir baisiai visą sužalotą.

Taip žuvo tas, kurs niekam nieko nebuvo padaręs blogo. Tai buvo taurus lietuvis ir kunigas. Jis lenkų administracijos organų persekiojamas už lietuviškumą buvo ištremtas iš Vilniaus krašto ir turėjo apleisti Vilniaus lietuvių, pereidamas dirbti į Kaišiadorių vyskupiją.”

14. Kun. Balys Vėgėlė.

Kai J. E. vysk. T. Matulionis 1936 metais konsekravo naują Veprių bažnyčią jisai turbūt, nė nepamanė, kad po penketo metų jos klebonas bus kankinys. Kun. Balys Vėgėlė buvo gimęs 1880 m. rugs. 1 d., kunigu išventintas 1904 metais lapkr. 7 d. Vepriuose klebonavo jau nuo 1927 metų. Parapija čia nemaža—netoli trijų tūkstančių parapijonų. Turėjo ir sau padėjėją, vikarą.

Nežinia kokių būdų jisai buvo nuvykęs į Skorulius kaip tik tuo metu, kai prasidėjo rusų—vokiečių karas. Čionai bolševikai, kaltindami būk kažkas šovęs iš bažnyčios bokšto, sušaudė jį drauge su kunigu Stankevičiumi ir Vitkevičiumi.

15. Kun. Pranas Vitkevičius.

Kas važiavo kada plentu iš Kauno į Zarasus, pravažiavęs Jonavą nuo aukšto tilto, nuo pylimo, beabejo, matė išsidriekusį Skorulių miestelį. Jisai tėra tik už kokių keturių mailių (6 km.) nuo Jonavos. Pavadintas jisai, greičiausiai, nuo Skorulskio kurs dar 1522 metais čia pastatė mūrinę bažnytėlę. Parapijiečių

čia apie tris tūkstančius. Klebonavo — Pranciškus Vitkevičius. Gimęs 1877 m. spalio mėnesio 9 d. Kunigu išventintas 1901 metų gruodžio 16 dieną. Kad ir žmonės neperturtingiausi, jam visko užteko ir jisai čia išbuvo klebonu septyneris metus. Bet atūžė karo vėsulas ir jisai, drauge su kun. Vėgėlė ir Stankevičiumi, buvo besitraukiančių bolševikų sušaudyti. Ar jisai pagalvojo kada, kad savo 40 metų kunigystės jubiliejų jisai švęs ne gelėmis apkaišytas, o paplūdęs savo paties kraujo klane....

Tebūnie lengva jiems Lietuvos žemėlė.

Prisiminus tuos 15 lietuvių kunigų—kankinių, mūsų akyse stovi jie su subadytomis krutinėmis, kiti nukryžuoti, su išpiautais kryžiai kaktoje ir krutinėjė, kiti—su juodan anglin apdegintais veidais. Palydėdami juos amžinybėn, mes nešaukiame keršto, mes geriau drauge su nukryžuočiu mūsų Mokytoju meldžiame:

— Tėve, atleisk jiems.... Tegu kankinių kraujas nuplauna nuo jų kankintojų ir nuo kitų tos minties žmonių akių tamsią uždaugą, kuri neleidžia jiems dieviškos tiesos pamatyti ir tesuminkština jų širdis, kad daugiau niekur ir niekad nebūtų drįstama lieti nekalto kraujo..”

Teisingai sakoma—miršta tos idėjos, kurios nėra tiek branginamos, kad neatsiranda žmonių, kurie už jas mirtų. Šie kankiniai mirė išpažindami ištikimybę Dievui ir laisvę tėvynei, ir tos dvi didžiosios idėjos nemirs niekados. Tos tiesos, kurios žmonijos istorijoje krauju užrašytos, neišdilsta iš istorijos lapų niekuomet. Tų Lietuvos kankinių atmintį mes palaikysime savo širdyje. Apie juos pasakosime kartų kartoms ir leisime kits kitam per rankas tuos lapus, kur jų kančių valandos surašytos.

Mes pasilieiname tarytume su vizija akyse—kankinių veidus supa šviesi, spinduliuojanti aureolė, kuri gyvųjų krūtinėse uždega liepsną už tuos idealus, dėl kurių jie mirė — kovoti, pasišvęsti, o jei reikės ir numirti.

ST. ANTHONY'S PARISH
CICERO, ILL.

K A I N A	
30	Lt - ct